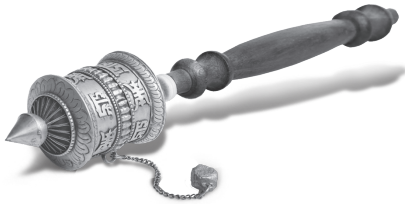

ANTONIO GARIDO

ČITAČ LEŠEVA

Prevela sa španskog
Gordana Mihajlović

■ Laguna ■

Naslov originala

Antonio Garrido

EL LECTOR DE CADÁVERES

Copyright © Antonio Garrido 2011

Translation Copyright © 2012 za srpsko izdanje, LAGUNA

Kupovinom knjige sa FSC oznakom
pomažete razvoj projekta odgovornog
korišćenja šumskih resursa širom sveta.

SW-COC-001767

© 1996 Forest Stewardship Council A.C.

*„Forenzičar kog odredi prefektura
dužan je da se pojavi na licu mesta
u roku od četiri sata po prijavi zločina.
Ako ne ispuni tu obavezu,
poveri dužnost nekom drugom,
ne pronade smrtne povrede
ili ih pogrešno ustanovi,
biće proglašen krivim za nestručnost
i osuđen na dve godine ropstva.“*

*„O dužnostima sudija“,
četvrti član *Sungsingtunga*,
krivičnog zakonika dinastije Sung*

PROLOG

Godina 1206. Dinastija Sung. Istočna Kina.
Provincija Fuđen.
Polja potprefektura Đenjang.

Tek kad je osjetio ukus krvi što mu je šikljala ispod grla, Šang je shvatio da umire. Pokušao je nešto da promuca nastojeći da šakama zatisne ranu, ali pre nego što je stigao to da učini, širom je iskolačio oči a noge su mu klecnule kao u polomljene lutke. Upravo kad je hteo da izgovori ime svog ubice, ovaj mu je ugurao krpu u usta.

Dok je na izdisaju klečao u mulju, osjetio je mlake kapi kiše i miris vlažne zemlje koji ga je pratio celog života. Trenutak potom, u košulji natopljenoj krvlju, stropoštao se u baruštinu i ispustio dušu.

PRVI DEO

1

Ci je tog jutra poranio da se ne bi sreo sa starijim bratom Luom. Oči su mu se sklapale od pospanosti, ali čekalo ga je polje pirinča, budno, kao i svakog jutra.

Ustao je s poda i urolao asuru udišući prijatan miris čaja koji se širio po kući. Kad je ušao u glavnu odaju, pozdravio je majku klimanjem glave a ona mu se kradomice osmehnula, što je primetio i uzvratilo joj. Obožavao je majku gotovo isto koliko i sestricu Treću. Njegove druge dve sestre, Prva i Druga, umrle su rano od bolesti koja se prenosila u porodici. Jedino je Treća ostala u životu, mada bolesna.

Pre nego što je okusio i zalogaj, otišao je do malog oltara podignutog pored jednog prozora u spomen na njegovog dedu. Otvorio je prozorske kapke i duboko udahnuo. Napolju su se prvi sunčevi zraci stidljivo probijali kroz maglu. Vetar je zaljuljao hrizanteme u vazi sa žrtvenim darovima i još brže poterao po sobi spiralne kolutove tamjana što su se penjali uvis. Ci je sklopio oči da izgovori molitvu, ali u glavi mu je blesnula samo jedna misao: „Nebeski duhovi: dozvolite nam da se vratimo u Linan.“

Setio se dana kad su baba i deda još bili živi. U to doba je ta selendra bila Cijev raj a brat Lu junak na koga bi svako dete

poželelo da se ugleda. Bio je poput velikog ratnika iz očevih priča, uvek spreman da ga brani kad su drugi dečaci pokušavali da ukradu njegovu porciju voća ili da otera drznike kad odu predaleko zadirkujući mu sestre. Lu ga je naučio da se tuče i rukama i nogama dok ne ubije boga u protivniku, vodio ga je na reku da se brčkaju između čamaca i pecaju šarane i pastrmke a zatim ih odnose kući nadižući veliku graju, i pokazao mu gde su najbolja skrovišta za uhođenje komšijskih ćerki. Ali s vremenom se uobrazio. Kad je napunio petnaest godina, njegova odvažnost se izrodila u neprestano hvalisanje, a ono je išlo ruku podruku sa Luovim prezirom prema svakoj drugoj veštini sem umešnosti da iz tuče izađe kao pobednik. Lovio je mačke da bi se pravio važan pred curama, opijao se rakijom od pirinča ukradenom iz kuhinje i razmetao se govoreći da je najjači u družini. Toliko se uzoholio da je čak i kad su ga devojke ismevale to doživljavao kao laskanja, ne shvatajući da ga one zapravo svaki put izbegavaju. I tako je Lu, nekada Cijev idol, polako počeo da kod njega izaziva ravnodušnost.

Pa ipak, Lu do tada nijednom nije upao u nevolju, sem što je umeo da se pojavi s masnicama oko očiju posle neke tuče ili kad je onomad, radi klađenja, odveo bivola koji je bio vlasništvo celog sela da učestvuje na trkama kroz vodu. Ali kad je otac obznanio nameru da se preseli u prestonicu Linan, Lu je kategorično odbio. Već je bio napunio šesnaest godina, bio je srećan na selu i nije imao nameru da ga napušta. Izjavio je da tu ima sve što mu je potrebno: polje pirinča, društvanke kavgadžija i dve ili tri prostitutke iz okoline koje su mu se ulagivale, i mada je otac zapretio da će ga se odreći, nije dozvolio da ga zastraši. Te godine su se razdvojili. Lu je ostao u selu, a ostatak porodice se odselio u glavni grad u potrazi za boljom budućnošću.

Prvi dani u Linanu Ciju su bili veoma naporni. Svakog dana je ustajao u ranu zoru da vidi kako mu je sestra, spremao joj doručak i čuvao je dok se majka ne vrati s pijace. Zatim je, pošto

bi na brzinu pojeo zdelicu pirinča, odlazio u školu i ostajao tamo do podneva, kad je hitao u klanicu gde je radio otac da mu pomogne preostali deo radnog vremena i zauzvrat dobije iznutrice razbacane po podu. Uveče bi pospremio kuhinju i molitvom odao poštovanje precima, a zatim čitao konfučijanska dela koja je trebalo sutradan da recituje u školi. I tako iz meseca u mesec, dok jednog dana otac nije dobio posao knjigovođe u linanskoj prefekturi, a nadređeni mu postao Feng, jedan od najoštroumnijih sudija u glavnom gradu.

Od tog časa sve je krenulo nabolje. Porođični prihodi su se uvećali i Ci je mogao da napusti klanicu i potpuno se posveti učenju. Posle četiri godine provedene u višoj školi, zahvaljujući odličnim ocenama, dobio je mesto pomoćnika u Fengovom odeljenju. Isprva je obavljao jednostavne činovničke poslove, ali njegova prilježnost i marljivost su privukle sudijinu pažnju, i on je u sedamnaestogodišnjem momčiću video nekoga koga će obučiti tako da mu bude slika i prilika.

Ci ga nije izneverio. Kako su meseci prolazili, sve manje je obavljao rutinske zadatke a sve više sarađivao pri uzimanju izjava, prisustvovao saslušanjima sumnjivih i pomagao tehničarima da pripreme i očiste leševa koje je, u zavisnosti od okolnosti pod kojima je nastupila smrt, trebalo da pregleda Feng. Malo-pomalo, Cijeva vrednoća i umeće su sudiji postali neophodni, i on mu je bez oklevanja dodelio veću odgovornost. Naposletku mu je mladić pomagao u istrazi zločina i sudskih sporova, i to mu je omogućilo da stekne osnovne pojmove iz obavljanja sudske prakse kao i bazično poznavanje anatomije.

Na drugoj godini fakulteta pohađao je na Fengov nagovor pripremnu nastavu za studije medicine. Po sudijinom mišljenju, u brojnim prilikama dokazi koji bi mogli ukazati na neki zločin ostaju skriveni u povredama, i potrebno je poznavati ih i proučavati da bi bili otkriveni, i to ne kao sudija, nego kao hirurg.

I sve je išlo tim tokom dok se jedne noći Cijev deda nije iznenada razboleo i umro. Posle sahrane, kao što su nalagali rituali žalosti za pokojnikom, otac je bio prinuđen da napusti radno mesto knjigovođe i kuću koju je dobio na korišćenje, i tako je, bez posla i krova nad glavom, protivno Cijevim željama, cela porodica morala da se vrati u selo.

Stigavši tamo, primetio je da se njegov brat Lu promenio. Živeo je u novoj kući koju je sagradio sopstvenim rukama, kupio je parcelu i za njega je radilo nekoliko nadničara. Kad je otac, koga su okolnosti na to primorale, zakucao na sinovljeva vrata, Lu ga je prvo naterao da se izvini pa ga tek onda pustio unutra i dao mu jedan sobičak umesto da mu ustupi svoju odaju. Prema Ciju se ophodio ravnodušno kao i uvek, ali kad se uverio da on više ne trči za njim poslušno kao kućence i da ga zanimaju jedino knjige, iskalio je na njemu sav bes. Muškarac na polju dokazuje koliko zaista vredi. Tamo mu ni pisanija ni škole neće stvoriti pirinač i težake. Za Lua je mlađi brat bio samo dvadesetogodišnji nesposobnjaković koga treba hraniti. Od tog trenutka, Ci je iz dana u dan trpeo poniženje za poniženjem i to ga je navelo da zamrzi selo.

Nalet svežeg vetra vratio ga je u sadašnjost.

Po povratku u sobu ugledao je Lua kako glasno srče čaj stojeći pored majke. Kad je i on spazio njega, pljunuo je na pod i uz tresak spustio zdelicu na sto. Zatim je, ne čekajući da otac ustane, dograbio zavežljaj i izašao bez reči.

– Trebalo bi da se nauči lepom ponašanju – promrsio je Ci brišući krpom proliveni čaj.

– A ti bi trebalo da naučiš da ga poštuješ, zato što živimo u njegovoj kući – odvratila majka ne dižući pogled sa vatre. – Jaku kuću...

„Jeste. Jaku kuću na leđima drže hrabar otac, razborita majka, poslušan sin i predusretljiv brat.“ Nije bilo potrebno da mu iko ponavlja te reči. Lu je preuzeo na sebe da mu to govori svakog jutra.

Mada to nije bilo njegovo zaduženje, prostro je podmetače od bambusa i rasporedio zdele na stolu. Trećoj se od bolesti koja joj je tištala grudi pogoršalo stanje a on nije imao ništa protiv da odmeni sestru i preuzme njene obaveze. Namestio je činijice pazeći da ih bude paran broj i okrenuo pipak čajnika ka prozoru da ne bude okrenut ni prema kome za stolom. Na sredinu je stavio vino od pirinča i kašu, a pored njih krokete od šarana. Pogledao je kuhinju počađavelu od uglja i napukli lavabo. To je više ličilo na oronulu kovačnicu nego na kuću.

Ubrzo se pojavio otac hramljući. Ci je osetio ubod tuge.

„Ala je ostario.“

Stisnuo je usne i stegnuo zube. Očevo zdravlje kao da je kopnilo istovremeno s Trećinim. Korak mu je bio klecav, pogled ponikao u zemlju a retka brada je visila kao krpa od rasparane svile. Gotovo da nije ostalo ni traga od onog pedantnog činovnika koji mu je jednom davno usadio u glavu ljubav prema metodičnosti i istrajnosti. Spustio je pogled na očeve poput voska bele ruke, nekada izvanredno negovane, a sad grube i žuljevite. Pretpostavio je da čezne za ostrim noktima i danima kad je pomoću njih pregledao svežnjeve sudskih spisa.

Došavši do stola, otac je čučnuo oslanjajući se na sina i mahnuo im rukom da sednu. Ci ga je poslušao, a majka se poslednja smestila najbliže kuhinji. Sipala je pirinčano vino. Treća nije ustala pošto je zbog visoke temperature još ležala u postelji. Kao i cele te sedmice.

– Hoćeš li doći na večeru? – upita majka Cija. – Nakon svih ovih meseci, sudija Feng će se obradovati kad te vidi.

Ci ne bi propustio susret sa Fengom nizašta na svetu. Iz nepoznatih razloga, otac je odlučio da prekine korotu i vrati se u Linan pre vremena, nadajući se da će sudija pristati da ga opet primi za pomoćnika. Nije znao da li je Feng zbog toga došao u selo, ali to su svi priželjkivali.

– Lu mi je naredio da oteram bivola do nove parcele, a posle sam mislio da svratim kod Trešnje, ali stići ću tačno na vreme na večeru.

– Ne bi čovek pomislio da imaš dvadeset godina. Ta devojka ti je zavrтела mozak – ogłosi se otac. – Ako se i dalje budete tako često viđali, dojadiće ti.

– Trešnja je jedino što valja u ovom selu. Uostalom, vi ste ugovorili naš brak – odgovori Ci, žvaćući poslednji zalogaj.

– Ponesi kolače, zato sam ih umesila – ponudila je majka.

Ustao je i stavio kolače u svoju torbu. Pre polaska je ušao u odaju gde je dremala Treća, poljubio njene tople obraze i vratio na mesto pramen kose koji je ispao iz punde. Devojčica je žmirnula. Izvadio je kolače i sakrio ih ispod pokrivača.

– Nemoj da majka vidi – šapnuo je.

Osmehnula se, ali nije mogla ni reč da prozbori.

Kiša je zatekla Cija na muljevitom polju pirinča. Skinuo je mokru košulju i ukazale su se ruke zategnute i čvrste poput gvožđa. Mišići i tetive su zakrckali kad je ošinuo štapom bivola, koji je išao sporim korakom, kao da je predosećao da iza te brazde sledi još jedna, a iza nje još jedna, uvek još jedna. Digao je oči i zagledao se u baruštinu punu rastinja i vode.

Brat mu je naredio da iskopa kanal za dreniranje vode sa nove parcele, ali rad na međama polja bio je otežan zbog oštećenih kamenih ograda između njiva. Pomiren sa sudbinom, osmotrio je poplavljeno polje pirinča. Pucnuo je bičem i bivo je ugazio kopitima u mulj.

Protekla je trećina radnog dana kad se ralo zakačilo za nešto. „Opet koren“, ljutito je pomislio.

Poterao je bivola po kiši. Marvinče je diglo šiju i zamukalo od bola, ali nije moglo dalje. Od narednih udaraca štapom samo je zamahalo rogovima pokušavajući da se oslobodi kazne. Ci je

---

pokušao da ga natera da pođe natrag, ali alatka se zaglavila na suprotnoj strani. Odustao je od pokušaja i pogledao životinju.

„Ovo će te boleti.“

Znajući kakvu će patnju naneti bivolu, povukao je alku koja mu je visila na gubici potežući istovremeno i uzde. Životinja je poskočila napred a ralo je zaškripalo. U tom trenutku je shvatio da je trebalo da iščupa koren golim rukama.

„Ako sam slomio plug, brat će me prebiti na mrtvo ime.“

Duboko je udahnuo i zavukao ruke u blato, gde je naišao na splet korenja. Bezuspešno je povukao jedan busen, i posle više pokušaja odlučio da ode do bisaga koje su visile na bivolovim grudima i uzme oštru testeru. Zatim je opet kleknuo i uzeo da seče pod vodom. Izvukao je dva-tri velika korena i bacio ih daleko, a pilom odsekao nekoliko još većih. Dok se mučio s najdebljim, primetio je da je nečim povredio prst.

„Sigurno sam se posekao.“

Iako nije osećao nikakav bol, pažljivo je pregledao ranu.

Za to je bila kriva čudna bolest kojom su ga bogovi prokleli od rođenja i koje je postao svestan onog dana kad se majka spotakla i izručila na njega kotao vrelog ulja. Bilo mu je tek četiri godine a osetio se skoro isto kao kad su ga kupali mlakom vodom. Ali ga je vonj izgorelog mesa upozorio da se događa nešto užasno. Trup i ruke su mu ostali ozleđeni, zauvek sprženi. Otada su ga ožiljci podsećali da njegovo telo nije kao kod ostale dece i da, sve i ako pomisli da je srećnik što ga ništa ne boli, mora da otvori četvore oči svaki put kad se povredi. Premda je bilo sasvim tačno da ne oseća udarce, da bol od umora njega gotovo uopšte ne pogađa i da može da zapne dok se ne sruši od iznemoglosti, bilo je istina i da je ponekad mogao neopazice da prekorači granice svog tela i da se razboli.

Kad je izvukao ruku iz vode, video je da je oblivena krvlju. Prepadnut zbog naizgled velike posekotine, potrčao je da uzme krpu. Međutim, kad je obrisao šaku, ugledao je samo modar uštip.

„Šta kog đavola...?“

Začuden, vratio se do mesta gde se ralo zaglavilo i uklonio korenje primećujući kako se muljevita voda boji u crveno. Olabavio je uzde da oslobodi ralo i poterao bivola odatle. Ona je stao i pogledao vodu sve brže dišući. Kiša je udarala o površinu pirinčanog polja, prigušujući svaki drugi zvuk.

Preneražen i uplašen, polako je otišao do malog udubljenja napravljenog na mestu gde je zapelo ralo. Dok je prilazio, osećao je kako mu se želudac grči i kako mu bilo snažno damara u slepoočnicama. Došlo mu je da ode odatle, ali se suzdržao. Primetio je da okrvavljena voda slabašno šiklja izvirući u pravilnim razmacima iz udubljenja i da se taj šum meša sa dobovanjem kišnih kapi. Polako je kleknuo razmaknutih nogu, opkoračujući lepljive vrhove mulja. Primakao je lice vodi, ali uočio je jedino nov šikljaj krvave vode. Ako se još malo približim, pomislio je, još ću je i okusiti.

Najednom se pod vodom nešto pomerilo. Ci je odskočio i iznenađeno okrenuo glavu, ali kad je zapazio da to jedan šarančić maše perajima, odahnuo je s olakšanjem.

„Glupa riba.“

Ustao je i šutnuo šarana pokušavajući da se smiri. Ona je razabrao još jednog šarana, s komadićem mesa u ustima.

„Ama šta kog đavola...?“

Pokušao je da korakne natrag, ali se okliznuo i pao u vodu, u vrtlog mulja, prljavštine i krvi. Nehotice je otvorio oči osetivši kako ga snop stabljika udara po licu. Od onoga što je ugledao, srce mu je stalo. Ispred njega je u gustišu plutala odrubljena glava nekog čoveka, s krpom u ustima.

Vikao je dok ga grlo nije zbolelo, ali niko mu nije pritekao u pomoć.

Malo je potrajalo dok se nije setio da tu parcelu duže vreme niko nije obrađivao i da većina seljana radi na drugoj strani

---

planine, pa je seo nekoliko koraka od pluga da osmotri okolinu. Kad je prestao da se trese, zapitao se da li da ostavi bivola i siđe u selo po pomoć. Druga mogućnost je bila da sačeka tu u polju da mu se vrati brat.

Ni jedno ni drugo mu nije delovalo dovoljno dobro, ali znajući da će Lu uskoro stići, opredelio se da sačeka. Na tom mestu je bilo mnogo divljih zveri a bivo u jednom komadu vredeo je hiljadu puta više od odrubljene ljudske glave.

Dok je čekao, isekao je korenje i oslobodio ralo. Plug je izgleda bio u dobrom stanju pa će mu, uz malo sreće, Lu prebaciti jedino da kasni sa oranjem. Ili se barem tome nadao. Završivši, opet je upregnuo vola u plug i prionuo na posao. Pokušao je da zviždukanjem skrene sebi misli, ali u glavi su mu odzvanjale samo reči koje je otac pokatkad izgovarao: „Okretanjem leđa se ne rešavaju problemi.“

„Da. Ali ovo nije moj problem“, odgovorio je Ci samome sebi.

Preorao je još dva koraka a onda zaustavio bivola i vratio se do odsečene glave.

Neko vreme je sumnjičavo posmatrao kako se ljujuška na vodi. Zatim ju je malo bolje zagledao. Obrazi su bili spljošteni, kao da ih je neko besno izgazio. Na pomodreloj koži je uočio male poderotine od ugriza šarana. Onda je obratio pažnju na otvorene i otečene očne kapke, komadiće krvavog mesa što su visili pokraj dušnika... i neobičnu krpu koja je virila iz poluo-tvorenih usta.

Nikad ranije nije video nešto do te mere užasno. Zažmurio je i povratio. Najednom ju je prepoznao. Odrubljena glava je pripadala starom Šangu. Ocu Trešnje, devojke koju je voleo.

Kad je došao k sebi, dobro je osmotrio čudnu grimasu na pokojnikovim ustima, razjapljenim zbog krpe što se pomaljalo između zuba. Pažljivo je povukao za jedan kraj i malo-pomalo tkanina je ispala napolje kao da je razmotao klupko vune.

Gurnuo ju je u rukav i pokušao da zatvori Šangovu vilicu, ali bila je iščašena pa nije uspeo. Opet je povratio.

Oprao je lice blatnjavom vodom. Zatim je ustao i krenuo nazad niz preorano polje u potrazi za ostatkom tela. Pronašao ga je u podne na istočnom kraju parcele, svega nekoliko *lija* udaljenom od mesta gde se bivo sapleo. Na trupu je još stajala žuta traka, oznaka uvaženog muža, kao i haljetak sa pet dugmeta. Nije pronašao ni traga od plave kape koju je uvek nosio.

Nije bio kadar da nastavi s oranjem. Seo je na kamenu ogradu i bezvoljno grickao koricu pirinčanog hleba, no nije mogao da je proguta. Pogledao je obezglavljeno telo sirotog Šanga, napušteno u blatu, kao da je leš nekog okorelog zločinca.

„Kako da objasnim ovo Trešnji?“

Zapitao se kakav bi bezdušnik bio u stanju da oduzme život jednom tako čestitom čoveku kakav je bio Šang, posvećenom porodici, poštovaocu tradicije i rituala. Čudovište koje je počinilo taj zločin svakako ne zaslužuje da ostane među živima.

Cijev brat Lu je došao na parcelu sredinom popodneva. Za njim su išla trojica nadničara natovarenih sadnicama, što je značilo da se predomislio i da namerava da zasadi pirinač ne čekajući da voda otekne iz zemljišta. Ci je ostavio bivola i potrčao ka njemu. Stigavši, naklonio se u znak pozdrava.

– Brate! Nećeš poverovati šta se dogodilo... – Srce mu je ubrzano tuklo.

– Kako neću poverovati kad gledam rođenim očima? – dreknuo je Lu pokazujući polje, još neuzorano.

– Pronašao sam...

Od udarca štapom u čelo pao je u blato.

– Prokleta lenštino! – otpljunu Lu. – Dokad ćeš uobražavati da si bolji od drugih?

Ci je prineo ruku rasekotini da obriše krv što mu je tekla iz obrve. Nije to bilo prvi put da ga brat udari, ali Lu je bio stariji a Konfučijevi zakoni su mu zabranjivali da se pobuni. Na jedvite jade je otvorio oko, no ipak je zamolio za oprostaj.

– Žao mi je, brate. Odocnio sam zato što...

Lu ga je odgurnuo.

– Zato što svileni student nema volje za rad! – Opet ga je snažno ćušnuo. – Zato što svileni student misli da se pirinač sadi sam! – Naredni udarac je oborio Cija, koji je tresnuo u blato. – Zato što svileni student ima brata Lua da polomi kičmu zbog njega!

Očistio je pantalone i pustio Cija da ustane.

– Na... šao sam leš... – jedva je promucalo mladić.

Lu je razrogačio oči.

– Leš? Šta to pričaš?

– Tamo... kod ograde – dodao je Ci.

Lu se okrenuo prema mestu gde je nekoliko gačaca ključalo zemlju. Uzeo je u ruku štap, i ne čekajući dalja objašnjenja, pošao tamo gde mu je Ci pokazao. Kad je stigao do glave, pomerio ju je nogom. Namrštio se i okrenuo na drugu stranu.

– Prokletstvo! Jesi li ga ovde pronašao? – Uhvatio je glavu za kosu i s gađenjem je zaljuljao. – Sigurno jesi. Tako mi Konfučijeve brade! Pa zar to nije Šang? A telo...?

– S druge strane... Pored pluga.

Lu je stisnuo usne. Smesta je naredio nadničarima:

– Vas dvojica, šta čekate, što ne idete po trup? A ti izvadi sadnice i stavi glavu u jednu korpu. Prokleti neka su bogovi...! Vraćamo se u selo.

Ci je prišao bivolu da mu skine am.

– Šta to kog vraga radiš? – prekinuo ga je Lu.

– Zar nisi rekao da se vraćamo...?

– Mi – otpljunuo je stariji brat. – Ti ćeš se vratiti kad završiš s poslom.

2

Ci je ostatak popodneva gutao smrad iz bivolove zadnjice koja se klatila levo-desno i pitao se kakav je to zločin počinio stari Šang da završi odrubljene glave. Koliko je njemu bilo poznato, starac nije imao neprijatelja i nikad mu niko nije pretio. Odista, najgore što mu se dogodilo bilo je to što je izrodio previše kćerki, i zbog toga je morao da se satire od posla da sakupi miraz koji će ih učiniti primamljivim. Izuzev toga, Šang je uvek bio čestit i poštovan čovek.

„Poslednja osoba na koju bi pomislio ubica.“

Kad se najzad otresao takvih misli, sunce je već polako zalazilo.

Osim oranja, Lu mu je naredio i da razbaca okolo jednu gomilu crnog blata, pa je nekoliko puta zahvatio lopatom mešavinu ljudskog izmeta, gliba, pepela i strnjike obično upotrebljavanu kao đubrivo i poravnao ostatak humke da je sakrije. Zatim je ošinuo bivola štapom, i on je tromo pošao natrag, kao da nije uvežban za taj posao. Ci se jednim skokom popeo na njegova leđa i krenuo nazad u selo.

Spuštajući se niz obronak, uporedio je otkriće Šangovog tela sa sličnim slučajevima čije je pojedivosti imao priliku da dozna dok je živeo u Linanu. Sve to vreme je pomagao Fengu u

---

isleđivanju brojnih nasilnih zločina. Čak je prisustvovao i istragama okrutnih ritualnih ubistava koja su vršili pripadnici sekti, ali nikad nije video tako divljački osakaćeno telo. Srećom, sudija je bio u selu i Ci nije nimalo sumnjao da će on pronaći krivca.

Trešnja je živela sa svojimima u kućerku koji se na jedvite jade držao na crvotočnom drvenom kolju. Kad je prispeo tamo, obuzela ga je teskoba. Bio je pripremio dve ili tri rečenice da joj ispriča šta se desilo, ali nijedna mu nije izgledala dovoljno dobro. Mada je kiša lila kao iz kabla, stao je ispred vrata, pokušavajući da smisli šta da joj kaže.

„Nešto će mi već pasti na pamet.“

Primakao je zglavke prstiju drvetu grizući se za usne i stegao pesnice. Ruke su mu se tresle više nego telo. Malo je pričekao i napokon pokucao.

Odgovorila mu je jedino tišina. Kod trećeg pokušaja je shvatio da mu niko neće otvoriti. Odustao je i zaputio se nazad kući.

Samo što je otvorio vrata, otac je požurio da ga ukori zbog kašnjenja. Sudija Feng je došao na večeru i već neko vreme su ga čekali. Kad je ugledao gosta, Ci je sastavio stegnute šake na grudima i naklonio mu se u znak izvinjenja, ali Feng se usprotivio.

– Grom i pakao! – Sudija se blagonaklono osmehnuo. – Čime te to hrane ovde? Prošle godine si još izgledao kao momčić!

Ci toga nije bio svestan, ali u svojoj dvadesetoj više nije bio slabunjavi dečarac kome su se rugali svi u Linanu. Polje je preobrazilo njegovo bolešljivo telo i načinilo od njega žilavog mladog čoveka čiji su vitki mišići podsećali na vezu čvrsto isprepletjenih stabljika rogoza. Ci se stidljivo nasmešio, dopuštajući da se vidi niska savršeno poređanih zuba, i osmotrio Fengov lik. Vremešni sudija se gotovo nimalo nije promenio. Ozbiljno lice izbrazdano tankim borama i dalje je odudaralo od sedih i

---

brizljivo doteranih brkova. Na glavi je nosio svilenu kapu *bjelar*, oznaku svog ranga.

– Uvaženi sudijo Feng – pozdravio ga je. – Izvinite što kasnim, ali...

– Ne brini, sinko – prekinuo ga je ovaj. – Hajde, uđi, sav si mokar.

Ci je otrčao u unutrašnjost kuće i vratio se s paketićem umotanim u finu crvenu hartiju. Iščekivao je taj trenutak mesec dana. Tačno otkako je doznao da će ih sudija Feng posetiti posle dugo vremena. Kao što je običaj nalagao, Feng je tri puta odbio poklon pa tek onda pristao da ga primi.

– Nije trebalo da se bakčeš time. – Odložio je paketić ne odmotavajući ga, pošto bi suprotno značilo da pridaje više značaja onome što je unutra nego samom činu poklanjanja.

– Porastao je, jeste, ali kao što vidite, još je neodgovoran – umešao se Cijev otac.

Ci je oklevao. Pravila učtivosti su zahtevala da ne uznemirava uzvanika ničim što nije povezano sa posetom, ali ubistvo je prevazilazilo svaku etikaciju. Rekao je sebi da će sudija to shvatiti.

– Izvinite zbog neučtivosti, ali moram da vam saopštim strašnu vest. Šang je ubijen! Odrubljena mu je glava! – Na licu mu je pisalo da mu ništa nije jasno.

Otac mu je uputio ozbiljan pogled.

– Jeste. Tvoj brat Lu nam je ispričao. A sad sedi i hajde da večeramo. Nemojmo dozvoliti da naš gost još čeka.

Cija je razdražilo što Feng i otac prihvataju vest tako ravnodušno. Šang je bio očev najbolji prijatelj, ali su uprkos tome on i sudija i dalje jeli mirno kao da se ništa nije dogodilo. Ci se ugledao na njih, začinjavajući sopstvenom žuči ostatak večere. Otac je to primetio.

– Nemoj da praviš te grimase. U svakom slučaju, malo toga možemo da učinimo – oglasila se najzad glava porodice. – Lu je preneo Šangovo telo u prostorije državne uprave i porodica već bdi pored leša. Osim toga, znaš da sudija Feng nije nadležan

za ovu potprefekturu, tako da nam preostaje samo da čekamo da pošalju sudiju koji će preuzeti slučaj.

Jeste, Ci je to znao, isto kao što je znao i da bi ubica dotad mogao da uhvati maglu. Pa opet, najviše ga je nerviralo što je otac tako spokojan. Srećom, Feng kao da mu je pročitao misli.

– Ne brini – umirio ga je. – Razgovarao sam sa porodicom. Sutra ću otići da pregledam telo.

Potom su povelili razgovor o drugim stvarima dok je kiša žestoko udarala po krovu od škriļjca. Leti su tajfuni često umeli da iznenade neoprezne izazivajući neočekivane potope, a tog dana kao da je Lu izvukao deblji kraj. Pojavio se moka do gole kože, bazdeći na rakiju i mutnih očiju. Čim je ušao, udario je u jednu veliku škrinju i srušio se na patos, ali je ustao i šutnuo je kao da je ona kriva što je pao. Promucao je nešto glupavo pozdravljajući sudiju i otišao pravo u svoju sobu.

– Mislim da je pravo vreme da odem – izjavio je Feng obri-savši brkove. – Nadam se da ćeš razmisliti o onome o čemu smo pričali – kazao je Cijevom ocu. – A što se tebe tiče... – okrenuo se prema mladiću – vidimo se sutra u satu Zmaja, u kući seoskog starešine gde sam odseo.

Oprostili su se i Feng je otišao. Samo što je zatvorio vrata, Ci je ispitivački zagledao očevo lice. Goreo je od nestrpljenja.

– Da li je rekao? Da li je pomenuo kad ćemo se vratiti? – osmelio se da pita. Prstima je lupkao po stolu.

– Sedi, sine. Hoćeš li još jednu šolju čaja?

Otac je najpre sebi sipao čaj gotovo do vrha a zatim i sinu. Pogledao ga je tužno i oborio oči.

– Žao mi je, Ci. Znam koliko si žarko želeo da se vratiš u Linan. – Glasno je srknuo napitak. – Ali ponekad ne ispadne kao što čovek planira.

Ci je zastao sa šoljom nadomak usta.

– Ne razumem! Da li se nešto dogodilo? Zar vam Feng nije ponudio službu?

– Jeste. Još juče. – Otac je polako otpio još jedan gutljaj.

– Pa onda? – Ci je ustao.

– Sedi.

– Ali, oče... Obećali ste... Kazali ste...

– Rekao sam da sedneš! – povišenim tonom je zatražio otac.

Ci ga je poslušao a oči su mu se zamaglile. Otac je sipao još čaja i on se prelio iz šolje. Mladić je pošao da ga obriše, ali otac mu nije dozvolio.

– Vidi, Ci. Neke stvari nećeš moći da shvatiš...

Mladiću nije bilo jasno šta on to treba da shvati: mora li da guta poniženja kojima ga brat Lu obasipa svakog dana? Da dragovoljno prihvati da se odrekne budućnosti koja ga čeka na Carskom univerzitetu u Linanu?

– A naši planovi, oče? Šta je sa našim...?

Otac mu je opalio šamar i skočio kao oparen. Glas mu je podrhtavao, a iz očiju sukljala vatra.

– Naši planovi? Otkad to sin ima planove? – uzviknuo je. – Ostaćemo ovde, u kući tvoga brata! I tako će biti dok ne umrem!

Ci je ćutao dok je otac izlazio iz sobe. Na časak ga je uhvatio bes.

„A vaša bolesna ćerka Treća...? Zar vam je tako malo stalo do nje?“

Sklonio je šolje sa stola i otišao u sobu gde je spavao sa sestrom.

Tek što je legao, u slepoočnicama je osetio kako mu srce snažno bije. Od prvog trenutka kad su došli u selo, sanjao je povratak u Linan. Kao i svake noći, zažmurio je da bi prizvao uspomene na svoj predašnji život. Setio se starih drugova s kojima se nadmetao na takmičenjima u znanju i često iz njih izlazio kao pobednik; profesora, kojima se divio zbog discipline i truda. Setio se lika sudije Fenga i dana kad ga je primio za pomoćnika u pripremi sudskih postupaka. Izgarao je od želje da bude kao on, da jednog dana položi državne ispite i postane

---

sudija. A ne kao otac, koji je posle višegodišnjih pokušaja uspeo da dobije samo skromno činovničko nameštenje.

Zapitao se zašto otac ne želi da se vrati. Maločas je potvrdio da mu je Feng ponudio upražnjeno mesto za kojim je ranije žudeo, a sad je preko noći, naizgled bez razloga, sasvim promenio mišljenje. Da nije zbog dede? Nije verovao u to. Bilo je dozvoljeno preneti pokojnikov pepeo i nastaviti ritual sinovlje odanosti u Linanu.

Iz misli ga je prenuo kašalj Treće, i okrenuo se na tu stranu. Devojčica je dremala pored njega, drhteći, isprekidano dišući. Nežno ju je pomilovao po kosi i osetio sažaljenje. Treća se pokazala otpornijom od Druge i Prve, što je dokazivala činjenica da je napunila sedam godina, pa ipak nije verovao da će poživeti i posle desete, kao ni druge dve sestre. Takav je bio usud njene bolesti. Na trenutak je pozeleo da ubedi sebe da bi se u Linanu pobrinuo da dobije odgovarajuću terapiju...

Zažmurio je i opet se okrenuo. Pomislio je na Trešnjju, s kojom je trebalo da se venča kad položi državne ispite. Sada je sigurno skrhan bolom zbog očeve smrti i zapitao se da li će to izmeniti njihove planove za svadbu. Nije želeo da odgovori na to pitanje. Naprečac se osetio kao bednik što razmišlja o nečem tako sebičnom.

Proteklo je šest meseci od iznenadne dedine smrti...

Skinuo je odeću pošto se gušio od vrućine. Kad je svukao bluzu, pronašao je krvavu krpu što ju je izvukao iz usta sirotog Šanga. Pogledao ju je začuđeno i spustio pored kamenog jastuka. Kroz prozor je začuo jecaje iz susedne kuće, i pomislio da je to verovatno komšija Peng, nestašni deran koga je danima mučila zubobolja. Ni naredne noći nije oka sklopio.

Ci je ustao u cik zore. Bio se dogovorio sa Fengom da se nađu u Bao Paovoj kući, mestu gde su obično odsedali posetioци iz državne uprave, da mu pomogne da pregleda leš. Lu je u susednoj sobi hrkao na sav glas. Kad se probudi, on će već biti daleko.

Nečujno se obukao i izašao. Kiša je prestala, ali je zbog sinoćne vrućine isparavala voda što je pala na polja pretvarajući svaki udisaj vazduha u udah sparine. Duboko je udahnuo i zašao u lavirint sokaka od kojih se sastojalo selo, niz istovetnih kućeraka građenih jedan po ugledu na drugi, čija se crvotočna drvena građa ponavljala pod pravim uglom kao stare, nemarno poređane domino pločice. Tu i tamo su treperavi fenjerčići bojili sjajem otvorena vratanca iz kojih je izlazio miris čaja a povorke seljana su se nazirale na putevima nalik na uklete duše. Ipak, selo je spavalo. Jedino se čulo kako zavijaju psi.

Kad je stigao do Bao Paove kuće, već je svitalo.

Ugledao je Fenga na tremu, u haljetku od grubog, kao ugallj crnog platna, u tonu sa sudijinom kapom. Lice mu je bilo kao od kamena, ali je nestrpljivo lupkao rukama. Nakon obaveznog naklona, Ci mu je još jednom izrazio zahvalnost.

– Samo ću baciti pogled, i zato nemoj da preteruješ. I nemoj biti tako tužan – dodao je Feng zapazivši mladićevo razočaranje. – Nisam nadležan ovde, a znaš i da se u poslednje vreme ne bavim rešavanjem zločina. Ali ne prenegluj. Ovo selo je malo. Pronaći ubicu će biti isto tako lako kao izvući kamičak iz cipele.

Ci je pošao za sudijom do obližnje šupe, gde je stražu čuvao njegov lični pomoćnik, ćutljiv muškarac mongolskih crta lica. Unutra je čekao starešina Bao Pao, u pratnji Šangove udovice i sinova. Kad je Ci spazio Šangove zemne ostatke, iznebuha je dobio nagon za povraćanjem. Porodica je posadila leš na drvenu stolicu kao da je još živ, uspravnog tela i glave spojene sa trupom pomoću nekoliko upletenih stabljika rogoza. Ali čak i opran, namirisani i odeveni, ličio je na okrvavljeno strašilo za ptice. Sudija Feng je izrazio poštovanje porodici, malo popričao s njima i zatražio dozvolu da pregleda leš. Prvorodeni sin mu je to odobrio i Feng je polako prišao mrtvacu.

– Sećaš li se šta treba da radiš? – upitao je Cija.

Sećao se odlično. Izvukao je iz torbe arak papira, kamenu mastionicu i svoju najbolju četkicu. Zatim je seo na pod, blizu tela. Feng je prišao lešu žaleći što je opran i otpočeo s poslom.

– Ja, sudija Feng, dvadeset i druge lune meseca lotosa, druge godine ere Kajsi i četrnaestog leta vladavine našeg voljenog Ningcunga, Nebeskog sina i uvaženog cara dinastije Sung, s prikladnom dozvolom porodice, otpočinjem pomoćnu istragu koja prethodi službenoj. Ova druga mora biti sprovedena u roku od najviše četiri sata od trenutka kad bude obavešten sudija kog odredi prefektura Đeningfu. U prisustvu Li Čenga, pokojnikovog prvorođenog sina, njegove udove, gospođe Li, i druge dvojice sinova, Cea i Sina, kao i Bao Paoa, seoskog starešine, i mog pomoćnika Cija, neposrednog svedoka događaja.

Ci je pisao po diktatu, glasno ponavljajući svaku reč. Feng je produžio.

– Pokojnik, po imenu Li Šang, sin i unuk Lija, po rečima sina prvenca imao je pedeset osam godina u času kad je umro, po zanimanju je bio knjigovođa, ratar i stolar, a poslednji put je viđen prekuče u podne pošto je završio s radom u Bao Paovom ambaru, gde se sad nalazimo. Sin izjavljuje da preminuli nije bolovao od drugih bolesti osim onih svojstvenih njegovim godinama ili godišnjem dobu, i da nije imao poznatih neprijatelja.

Feng je pogledao prvorođenog sina, koji je brže-bolje potvrdio te podatke, a zatim Cija da pročita napisano.

– Zbog neznanja članova porodice – nastavio je Feng sa neodobranjem na licu – telo je oprano i odeveno. Sami potvrđuju da u času kad im je predato nisu приметили druge rane osim strašnog reza kojim je glava odvojena od trupa i nesumnjivo okončan njegov život. Usta su razjapljena ... – bezuspešno je pokušao da ih zatvori – a vilica ukočena.

– Zar ga nećete razodenuti? – začudio se Ci.

– Neće biti potrebno. – Feng je ispružio ruku i dodirnuo rez na vratu. Pokazao ga je Ciju iščekujući odgovor.

– Dvostruki rez? – pretpostavio je mladić.

– Dvostruki rez... Kao kad se kolju svinje...

Ci je temeljno osmotrio ranu očišćenu od mulja. I zaista, spreda, ispod mesta gde je ranije stajala Adamova jabučica, video se čist i vodoravan rez kao kad ljudi seku svinje da iskrvare. Odmah zatim, rana je celim obimom bila proširena malim tragovima zubaca, kao da su napravljeni nekakvom kasapskom testerom. Hteo je to da pomene, no Feng je zatražio da ispriča pod kakvim je okolnostima pronašao leš. Ci je tako i učinio, i ispričao sve onoliko detaljno koliko se sećao. Kad je završio, sudija ga je oštro pogledao.

– A krpa? – upitao je.

– Krpa?

„Kakva sam ja budala! Kako sam mogao to da zaboravim?“

– Razočarao si me, Ci, a ranije nije bilo tako... – Sudija je nakratko začutao. – Kao što bi trebalo da znaš, otvorena usta ukazuju na to da pokojnik u smrtnom času nije dozivao pomoć ili ispustio bolan uzvik, jer bi se u tom slučaju opustila i zatvorila nakon smrti. Iz toga zaključujemo da mu je u usta ugran neki predmet pre nego što je umro ili neposredno nakon toga, i on je morao ostati tu dok se mišići nisu ukočili. Kad je reč o tome kakav je to predmet, pretpostavljam da je u pitanju lanena krpa, ako obratimo pažnju na okrvavljene niti što su se zadržale između pokojnikovih zuba.

Taj prekor je zboleo Cija. Godinu dana ranije ne bi pogrešio, ali zbog nedostatka prakse postao je nespretan i spor. Ugrizao se za usnu i potražio krpu u rukavu.

– Nameravao sam da vam je dam – izvinio se izvlačeći pažljivo presavijen komad platna.

Feng ga je odmah detaljno pregledao. Platno je bilo sivkaste boje, sa nekoliko mrlja od skorele krvi; veličine kao marama za glavu. Označio ga je kao dokaz.